

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

16. De ea, quæ ex mutilatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

§. XV. De irregularitate, qua oritur ex propria Defensione excedente terminos, &c.

1. Quando quis aliquem deformat ad suam, suamque rerum notabilis momenti defensionem cum moderamine inculpatae tutelae, idest nihil faciens supra id, quod morali modo necessarium est ad ejusmodi defensionem, non evadit irregularis; sicut nec esset excommunicatus, si ob similem defensionem percuteret Clericum. Haec veritas, quamvis olim in dubium vertebatur, nunc claris verbis habetur in jure. C. Si furiosus, Clement. de Homicidio.

Si furiosus (inquit Textus) aut infans, seu dormiens hominem mutilet, vel occidat nullam ex hoc irregularitatem incurrit. Et idem de illo censetur, qui mortem aliter vitare valens suum occidit, vel mutilat innoxiosum.

2. Quare qui ut propriam, vel etiam alterius innocentis vitam, vel membra servet, vel ut grave vulnus sibi vel eidem innocenti infligendum caveat, quique ut propria, vel proximi bona magni momenti, vel honorem & famam tueatur, alium occidit cum moderamine inculpatae tutelae, hoc est, alio remedio uti non valens, non est irregularis. Lege Gibal. de irreg. c. 4. §. 3. a. n. 10. & 18.

3. Quando tamen quis excedit limites suae defensionis, ut, si potens se defendere alio modo, v. g. verberando, vel mutilando, occidit, nihilominus, is irregularis erit ex delicto, quia deformat injuste, ut ex supra dictis patet. Erit autem hoc homicidium casuale, quia se defendens non intendit directe alium occidere, sed se defendere. Haec, & alia minutiora facile invenies apud Doctores; ut G. Hurt. l. c. diff. 10. Gibal. l. c. §. 2. Delug. & Lez. l. l. mox. citat. aliosque ab iisdem citatos, sed tres casus ad haec illustranda non sunt à me praetermittendi.

Parochus suos excitans ad Bellum justum.

4. Quidam Parochus, qua verbis, qua aeris campani pulsato signo, incitavit suos Parochianos, ut se defenderent ab incursionibus quorundam hominum, qui oppidum devastare intendebant, ex quibus oppidani multos occiderunt. Estne Parochus irregularis?

5. Respondeo Delugo l. 2. Resp. mor. dub. 9. affirmat, seu supponit, Parochum incidisse in irregularitatem. Lezana conf. 23. n. gat. Ego ex dictis manifeste colligo, non incidisse. Primo, quia ad defensionem innocentis Patriae pugnatum fuit. Secundo, quia Parochus neminem propria manu occidit, &c.

Sacerdos alium occidens ad propellendam injuriam.

6. V. Golinus c. 29. §. 2. n. 3. hic lepidè quaerit de quodam Sacerdote, qui occidit hominem, à quo arrepta Barba, trahebatur, & illum à se aliter extrahere non poterat, nisi eundem occidendo? Respondetur hunc Sacerdotem esse irregularem, quia non agebat de vita.

Verum Gibal. de irreg. c. 4. §. 3. n. 1. negat ejusmodi irregularitatem, & merito, quia gravissima erat ea injuria ad quam avertemdam licite potuit Sacerdos ille injuriantem occidere.

Occidens sibi insidias parantem.

7. Idem Gibal. ibid. duo mihi difficultia intrepide & sine distinctione affirmat. Primo, eum, qui sibi insidias parantem antevertit, occiditque, nec peccare, quia se defendit, nec consequenter esse irregularem. Secundo, eum, qui injustum innoxiosum fugientem incontinenti sequitur, occiditque v. g. post alapam impactam, nec peccare propter eandem rationem, nec irregularem fieri. Haec, inquam, duo sic absolute dicta mihi apparent difficultia. Nam ego l. 6. in Dec. c. 1. §. 1. n. 15. pro priore ex praedictis casibus, ne tunc peccaretur, requisivi, ut proxime, & in proximo parer quis alium occidere, & §. 3. n. 3. pro posteriore casu dixi, id non esse in praxi recipiendum. Relege locum.

Pars III.

Ut effugium periculum vite, evitare aliquando possum irregularitatem.

8. Breviter propono casum, quem proponit Delugo, de Inst. d. 8. §. 6. n. 86. Veneno infecti Petrus ficus comedendas à suo inimico. Verum casu advenit amicus, & comedit, Petro vidente eoque, ne suum crimen proderet, tacente. Estne Petrus hujus amici injustus homicida, atque adeo irregularis?

9. Respondet Delugo ibid. non esse, quia ex una parte hujus amici mors praeter Petri intentionem proflus evenit, & ex alia, Petrus non fuit injusta causa mortis amici, quia cum tanto suo periculo manifestandi suum delictum, non tenebatur illum monere de veneno.

Vir occidens uxorem inventam cum adultero, &c.

10. Huc reduci id potest: pertinere enim videtur ad defensionem honoris proprii. Equidem de hac re quoad Excommunicationem, tunc in flagranti crimine occidatur Clericus adulter, agitur in Trac. de excom. Si quis suadente, nunc vero loquendo de irregularitate, puto, propter similes rationes, quae ibid. dicuntur, esse probabile non incurere irregularitatem, de quo argumento plura habes apud Dianam.

§. XVI. De irregularitate qua oritur ex mutilatione.

1. Non solum, qui occidit hominem, verumetiam, qui ejus membrum aliquod mutilat, (ut saepe in Superioribus per occasionem insinuatum est) in poenam Irregularitatis incurrit, ejus proflus speciei, quae est ea, quae incurritur ex homicidio, ita ut sicuti ex homicidio injusto, sive voluntario, sive casuali incurritur irregularitas ex delicto, sic ex injusta simili mutilatione. Et sicuti ex homicidio justo incurritur à Ministris justitiae irregularitas ex defectu lenitatis, ita ex eadem simili justa mutilatione. Quare omnes modos, varietatesque, quae supra haberi diximus ab irregularitate ex morte secuta, dic pari modo, haberi ex mutilatione, nam propterea facillime utrumque comprehendimus sub uno nomine Deformationis.

2. Vnum tamen, vel alterum discrimen esse inter irregularitatem ex Homicidio, & mutilationem, mox apparebit §. 17. n. 25.

Porro illae duae quaestiones propriae sunt hujus loci. Primo, quid intelligatur nomine membri, cujus mutilatio irregularitatem inducit. Secundo, quid nomine mutilationis.

3. Adverte autem. Primo aliud esse loqui, de eo, cui ob mutilationem membrum aliquod deest. Secundo, aliud de eo, qui sibi ipse membrum amputat. Tercio, aliud de eo, qui alteri membrum mutilat. De Primo, & Secundo egimus supra c. 8. §. 1. & 2. hic autem solum de tertio agendum est. Relege locum, ubi maxime advertendum dixi, non valere argumentationem ex uno istorum ad aliud, ut ibi explicui.

Cujus membri mutilatio alteri facta irregularitatem pariat?

4. Membrum est corporis animati pars, non quaecunque, sed illa, quae proprium, ac distinctum munus gerit in corpore, juxta illud S. Paul. ad Rom. c. 12. Omnia membra non eundem actum habent, & juxta doctrinam Aristotelis de part. anim. l. 1. c. 5. dicentis, operationem in corpore esse propter membra, idest ex membris. Hinc recte ait Bartolus, in l. 4. num. 13. De pull. Ind. & l. Non sunt ff. De Stat. Homicid. statutum contra amputantem membrum, non urgere contra amputantem digitum, & habentem plures solito digitos, non dici habere solito plura membra.

5. Membrum igitur est, quod ex se in corpore est instrumentum propriae ac distinctae operationis. Partes autem

Nn 2 membri

membris sunt ea, quae ad dictam operationem coadiuvant, quales sunt digiti coadiuvantes ad operationem manus. Lege Covar. in *Clem. si variis* p. 3. initio n. 8. Nav. in *summa* c. 27. num. 206. Farinac. 8. n. 63. Sayr. de cens. l. 6. c. 7. alioque.

6. Hinc capilli, Barba, Ungues, cum solum sint ad ornamentum, atque operationem, vel nullam habeant, vel certe remem, membra sine dubitatione non sunt. Contra, Oculi, Nares, Manus, Pedes, & cetera, quia distinctis possunt operationibus, certo, & ex omnium sententia sunt membra. At vero Dentes, Genae, Crura, seu Tibiae, & Brachia, ut distincta ab Ore, à Pedibus, à Manibus, cum non videantur habere proprium actum, sed coadiuvare, incertum est apud Doctores, an membra distincta sunt.

7. Mihi hac in re certa sunt duo, tria aliquibus incerta videntur, quae tamen mihi non videntur incerta.

Certum mihi est Primo, Oculos, Nares, Aures, Linguam, Manum, Membrum genitale, Pedes esse propria membra, atque irregularitatem parere in illo, qui aliquod ex his alteri abscindit. Ratio est, quia haec, extra controversiam, actum, seu operationem distinctam habent.

8. Certum mihi Secundo, Capillos, Barbam, Dignos, Dentes, Labia, Nervos, Testes, Palpebras, Supercilios, non esse membra distincta, atque adeo, neque irregularitatem inducentia in amputante aliquid ex illis. Ratio est, quia haec, vel solum sunt ad hominis ornatum, vel ad actum coadiuvant, vel insunt in corpore ad munia quaedam communia, & secundaria. Cum testes dixi, non intelligo utroque, sed alterutrum, nam uno dumtaxat deficiente, non tollitur generandi usus, tollitur, deficiente utroque.

9. Nonnulli inter haec numerant Brachium, & Crus, seu Tibiam, ut separata à Manibus, vel Pedibus, unde dicunt, non fore irregularem eum, qui alteri non habenti Manibus, vel pedes abscinderet brachium vel crus, Verum ego de hac doctrina, valde ambigo, dubitationisque rationem mox aperiam *21.*

10. Dices, Qui dentem alteri excutit, vel labia tundit, vel capillos evellit, vel faciei cutem excoriat, vel similia facit, quamvis membrum non mutilet, tamen illum non raro reddit adeo deformem, ut reddat simul irregularem ex notabili deformitate, ergo etiam & ipse, qui irregularitatem in altero parit, erit irregularis ex illo principio, quod aliqui tenent, ut Sylv. *V. Homie.* 2. q. 3. Maiol. de irreg. l. 1. c. 2. n. 10. & l. 5. c. 50. n. 5. eum semper esse irregularem, qui alium irregularem reddit.

11. Respondeo. Negando consequentiam, falsum enim est, ut vult Nav. in *summa* c. 27. n. 207. Sayr. de cens. l. 6. c. 15. n. 7. Avila de cens. p. 7. d. 3. dub. 1. ver. finem, eos omnes fieri irregulares, qui alios irregulares faciunt; nam qui filium spurium generat, & qui iudex condemnat reum de infamia, & qui veneficio v. g. mentem sani hominis insanam reddit, non sunt irregulares, de hoc ult. vide mox n. 35. cum tamen irregularem reddant filium, reum, hominem illum.

12. Porro incertum est. Primo. An mulieris mamilla sit membrum? Affirmat Dian. p. 1. tr. 15. ref. 20. Covar. l. c. n. 7. Salced. de prax. crim. c. 9. Avil. de cens. p. 7. d. 5. sec. 1. dub. 1. Alii tamen negant, quia propriam, & distinctam operationem illa non habet. Suar. de cens. d. 44. sec. 2. n. 9. Sayr. de cens. l. 6. c. 15. n. 18. Farinac. in fragm. *V. irreg.* n. 597. & *V. Clericus* n. 373. cum aliis, & cum eodem Diana p. 4. tr. 2. resol. 6. tanquam probabilius affirmat, eamque mutilatam ab altari repellit. Ego cum Suario sentio, quia, & Arist. de Gener. animal. l. 4. c. 8. & Galen. de usupartu l. 8. c. 22. & l. de sper. sub init. & communiter alii docent, in mamillis foeminarum sanguinem converti in lac: quare actum proprium distinctum ab aliis membris habent. De mamilla autem Mulieris loquimur, nam mamillam hominis distincta operatione carere, videmus omnino.

13. Incertum est Secundo, an Auricula sit membrum?

Auriculam dico, hoc est cartilagineam auriem, non auris, id est totum organum audiendi, quod nullus negat.

14. Controversiam rem hanc reddidit Glanv. in *summa* c. 5. *V. Auricul.* qui docuit, eam non esse à numero membrorum: pellendam, siquidem illa praeputat, ut fovet sonos; vocesque, illasque veluti colligit, ut melius audiantur.

15. Confirmat Primo, ex Speculatore ita de *disposit.* s. *Iuxta finem*, qui quaestioni quaerenti, An abscissio auriculæ Malchi facta in orto à S. Petro fuerit causa irregularitatis in Petro? Respondet, non fuisse, quia non erat inducta irregularitas: intelligit ergo Speculator, auriculam esse membrum, nam secus responderet, non fuisse Sanctum Petrum irregularem, quia membrum non amputavit.

16. Confirmat Secundo, quia Antonius quidam Anachoreta praecidit sibi Auriculam, ne ab Aegyptiis advocaretur ad Episcopatum, Sentit ergo Antonius, Auriculam esse membrum, quandoquidem ejus abscissio debebat illum ab Episcopatu retrahere.

17. Confirmat Tercio, quia, secus, qui alteri Nasum abscinderet, non esset irregularis, quod nemo concebit. At ita se habet Nasus ad odores excipiendo, atque ad odorandum, sicut Auricula ad audiendum.

18. Verum ego te, studiose Lector, ne rem hanc incertam dicas in posterum. Probabilissimum enim est Auriculam, sicut & Nasum, non esse membra, sed membrorum partes (Nasum dico, non Nares, id est totum organum olfaciendi, hoc enim esse membrum distinctae operationis, jam dictum est modo) Ratio hujus probabilioris est, quia Auricula, & Nasus coadiuvant ad audiendum, atque olfaciendum secundario dumtaxat, & minus principaliter, cum sine his audiri possit, & olfacere. Ex quo solvitur Glanv. ratio principalis.

19. Ad confirmationem primam, quicquid Speculator respondere potuisset, satis ipsi fuit, per suam resolutionem abscindere radicem totius quaestiones, deinde, tunc nondum fuisse penam irregularitatis inductam.

Ad confirmationem secundam, sicut Anachoreta erravit, sane bona fide (nisi ad peculiare Sancti Spiritus impulsu confugas) amputando sibi auriculam, ejus ipse, ut ceterarum corporis partium, Dominum non erat, sic erravisset, si putavisset, id quod Glanv. contendit. Fateor aut Anachoretam, si Canonis scilicet, iique tunc prodierant, recte potuisse putare, se irregularem fieri, sibi Auriculam abscindendo, ad irregularitatem enim incurrendam, satis est per Sacros Canones, si sibi quis partem membri abscindat, qualis est Auricula, cum tamen, si alteri abscindat, debeat abscissio esse membri, non membri partis, ut modo dictum est num. 4.

20. Ad confirmationem tertiam jam ex dictis patet. Incertum est Tercio, an alteri amputans partem membri sit ab irregularitate semper immunis.

21. Respondeo, quandoquidem multat Fill. n. 11. c. 9. num. 136. Suar. de cens. d. 44. sess. 2. num. 9. Tur. de cens. l. 9. disp. 67. dub. 2. nimis multa hic congerunt, ego hanc brevem regulam ex variis Doctorum dictis colligo. Quando tanta, & tam notabilis est mutilatio partis membri, ut ratione dictae mutilationis, id, quod remanet, non possit absolute dici illud membrum, seu quando id, quod remanet, habere physicè, & absolute non potest usum, ad quem ejusmodi membrum institutum est à natura (ut si cui v. g. omnes quinque digiti à manu amputentur) toties ejusmodi amputatio dicitur, & erit amputatio membri afferens irregularitatem in amputante, secus, non item. Ratio regulæ est, quia amputatio tantæ partis est vera, & absoluta amputatio membri, tantæ partis est vera, & absoluta amputatio membri, cui similis non est amputatio Auriculæ, vel nasi, de qua modo n. 18. dictum est.

Hinc mihi difficile fuit n. 9. assentiri illi, qui dicebant amputantem

amputantem brachium, vel crus illi, qui manu, vel pede carebat, non esse irregularem, d. sicile, inquam, fuit: Cum enim brachium, & crus sint magna pars membri, intervenient ad eorum membrorum usum, qua ratione, qui illud alteri amputet, irregularis non erit.

22. Idem propter eandem rationem dico de amputante manum ei, qui omnibus caret digitis, & de eo, qui à carente pedum digitis, ipsum pedem fecerit.

23. Quid de eo, qui alterius pollicem, & indicem detruat.

Respondeo, idem dici debere, quia manus sic amputata fit notabiliter, ne dicam ex toto, inepta ad munus suum exercendum, quicquid in oppositum sentiat Gibal, de irregul. c. 4. q. 1. num. 46. nam propterea idem dico tum de eo, qui tres digitos minores simul cum parte manus amittit, correspondente alteri abscidit, tum enim hoc pacto fit manus inepta ad res tractandas, tum de eo qui omnes fere dentes alteri excutit, &c.

Quid veniat nomine Mutilationis.

14. Quod illa mutilatio, quæ tollit membrum, inducat irregularitatem, certi iuris est, ut ex dictis, liquet, & nulla questione dignum. At illud dignum est, ut inquiratur, an sola debilitatio membri, qua illud fiat ineptum ad operationes proprias, membro tamen non abscisso, faciat te, qui illud debilitasti, irregularem, quia si ex mutilatione æquivalente.

25. Aliqui, ut Maiol de irregul. l. 5. cap. 10. n. 8. Graff. l. 2. de iur. c. 62. n. 3. alique absolute affirmant, te irregularem facere, quia iniquum, paria sunt, aliquid non esse, atque inutile esse, ergo pari poena est plectendus, qui facit, ut non sit membrum, atque, qui facit, ut sit inutile.

Suarez vero de censur. d. 44. sect. 2. num. 11. distinguit: Vel ita debilitasti alterius membrum, ut licet ineptum remaneat ad operationes proprias, iuvat tamen in corpore, vel ita, ut omnino aridum à te sit redditum, & nihil profus iuvat. Si priore modo debilitasti, non es irregularis, quia verè non abscidisti membrum: Si autem modo posteriore, irregularis es, quia moraliter, & æquivalenter tanta arefactio privans vita membrum illud, est moralis amputatio.

26. Sed nec illi placent, nec Suarj licet ingeniose excogitata distinctio. Aio enim absolute, in utroque, & in quolibet alio simili casu, quo non separatur physice membrum à corpore, hanc irregularitatem non induci. Ratio est, quia, ut toties docuimus, irregularitas non est inducenda, nisi addit expressum ius: at ius nullibi morale, vel æquivalentem abscissionem irregularitati subiicit, sed physice abscissionem detractionem, amputationem, &c.

27. Scio aliquando idem reputari in Iure Civili. L. quoties ff. qui falsis, cog. & l. ult. cum Gloss. C. ad legem Flavia de plagiis, uxorem non habere Maritum: & illum inutilem habere, & in Canonico C. 1. de translat. Episc. idem reputari de Prælo inutiles Ecclesie, ac de nullo; sed hæc disponuntur, quoad aliquos effectus ex iuris fictione, quæ non potest procedere, quoad irregularitatem, quæ expressa debet esse in iure, & pro qua iura nunquam aliquid simile finxerunt. Et quidem signatè dixi (quoad aliquos effectus) nam cæterum, nec uxor potest propter vitum inutilem matrimonium inire cum alio, quia nimirum durat vinculum, neque Episcopo inutiles, datur successores, sed solum Tit de Cleric. agnor. coadiutor, &c. ut videas non in omnibus paria reputari non esse, & inutile esse.

28. Dices in Iure Canonico Clem. si furios. de Homic. dicitur causa esse irregularitatis mutilatio, & detractione: ne igitur altera ex his vocibus sit superflua, illud (detractione) significabit debilitationem, quasi æquivalentem detractionem.

29. Confirmatur, quia in eodem iure C. Cum illorum §. Qui si Chastales. De Sentent. excomm. mutilatio membri, & sanguinis effusio idem censentur in ordine

ad incurrendam excommunicationem à percutiente Clericum, non aliud, nisi, quia hæc duo sibi invicem æquivalent, ergo idem in casu nostro, &c.

30. Respondeo non esse novum in iure, ob maiorem explicationem duas poni voces synonymas, idemque significantes. Adde Primo, nimis longe petita esse hanc significationem, ut detractione significet debilitationem.

Adde Secundo, in odiosis non posse à propria significatione vocis ad impropiam deflecti. Adde Tercio, Codices emendatos allati Textus habere (mutilare, & occidere.)

31. Ad confirmationem nego causalem. Ratio enim illius incurtus in excommunicationem est, quia si mutilatio, siue sanguinis effusio semper supponuntur fieri per percussionem, cui ex iure annexa est excommunicatio.

32. Dices Secundo, Qui aridum reddit alteri membrum v.g. manum, illum irregularem reddit, ergo, & ipse irregularis erit.

Respondeo. Huic obiectioni satis responderi potest ex dictis modo n. 10.

33. Ex his sequitur eum, qui manum, pedes, vel aliud membrum arefacit totaliter, vel auditum, visumque, immo mentem rationisque discursum alteri tollit, si membrum non amputet, licet, ut certum est, gravissime peccet; non tamen irregularitatem contrahit, quia sic, neque occidit, neque mutilat.

34. Sequitur item, eum, qui sibi debilem, vel aridum omnino reddit membrum, si illud non abscindat, vel, sic, se deformem, ineptumque ad Ecclesiastica munia non faciat, non fore irregularem, quia nec membrum, nec partem membri sibi abscindit. Quam doctrinam hic discernendam remisit supra c. 7. §. 2. n. 17.

35. Sed iam superest curiosa quaestiuicula pertinsens quidem ad præcedentia, sed hic commodius transmissa. Inquiri enim, an si quis ab altero abscindat membrum inutile v.g. manum aridam, incurrat in irregularitatem annexam mutilationi.

36. Respondeo, Suarez sua utitur distinctione, atque si membrum, quantumvis omnino inutile, vivat tamen, eum qui illud ab se abscindit, æri irregularem; quia vere mutilat corporis humani membrum, si autem non vivat, sed est omnino aridum, & sicum, irregularem non fieri quia tunc perinde esset, ac si is membrum abscinderet à cadavere.

37. Equidem tanti viri doctrinam veneror, sed ei acquiescere non possum, eiusmodi enim amputatorem semper fore irregularem, puto, quia semper membrum humanum, seu hominis detruat, cui detractioni, Sacri Canones irregularitatem addixerunt, nihil distinguentes. Nec verum est, perinde esse membrum arefactum ab homine vivo recidere, ac recidere à cadavere, qui est homo mortuus: membrum enim quamvis arefactum, aliquid facit ad integritatem hominis vivi, & quamvis nihil faceret, certè mutilum absolute vocare non potes illum, qui membrum, licet arefactum, habet.

38. Qui plura membra alicui mutilat, an plures incurrat irregularitates, supra dixi, §. 10. n. 14.

Qui item dubitat, se mutilasse, an irregularem se censere debeat, dixi item supra c. 5. §. unico n. 10.

§. XVII. Quis dispense in irregularitate ex Homicidio.

1. Diversi Iuris est dispensatio irregularitatis ex defectu lenitatis, quæ ex dictis incurrit à Ministris Iustitiæ, & à Militibus in bello offensivo iusto, & dispensatio ex homicidio iniusto casuali, & dispensatio ex homicidio iniusto, & denique dispensatio irregularitatis ex mutilatione. Separatim igitur de singulis est dicendum.

2. Cum autem hic loquamur de dispensatione, cuius natura semper requirit causam, adverte, quoties dicturi sumus, hanc, vel illum posse dispensare, semper intelligendum esse cum causa proportionata ad gravitatem

N n 3 vitæ